

Ігор Плохута,
Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського,
ORCID ID 0000-0002-6556-294X
DOI: 10.33099/2617-1775/2021-01/222-233

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ ЗА СТАНДАРТАМИ НАТО

У статті розглянуто існуючий стан і аналіз перспектив розвитку системи військової освіти України на шляху до досягнення стандартів НАТО. Приділено увагу перспективам розвитку військової освіти.

Ключові слова: вища освіта, професійна військова освіта, професіоналізація, рівні військової освіти.

Постановка проблеми. Інтереси національної безпеки і оборони, які пов'язані із запобіганням виникненню та розвитку збройних конфліктів на території держави, із забезпеченням її здатності протистояти зовнішній агресії, вимагають від Збройних Сил України постійно підтримувати та розширювати свої можливості, протидіяти наявним і потенційним загрозам і небезпекам, ураховувати зміни, що відбуваються у збройних силах противника, завчасно й адекватно реагувати на зміни форм і способів ведення збройної боротьби, її характеру, основних принципів, ураховувати загальні зміни в безпековому, стратегічному й операційному середовищі.

Ефективне вирішення проблем, пов'язаних із забезпеченням інтересів національної безпеки і оборони, не обмежується виключно застосуванням Збройних Сил держави, які мають співпрацювати, проводити спільні операції та заходи з іншими складовими сил безпеки й оборони. Це потребує розширення можливостей сумісності не тільки на рівні видів та родів ЗС, але й на рівні міжвідомчої взаємодії та координації, а з урахуванням перспектив інтеграції до НАТО – забезпечення сумісності під час планування та проведення спільних операцій. Водночас мають бути створені умови для забезпечення сумісності видів та родів ЗС з підрозділами інших складових сил безпеки і оборони на всіх рівнях, що має на меті отримання якісної переваги, як основи успішного застосування військової сили, на підґрунті професіоналізації військової освіти, сучасний стан якої характеризується інституційною розгалуженістю, традиційною орієнтацією на фундаментальну підготовку.

Сучасна система військової освіти має орієнтуватись на конкретні потреби і завдання функціональної сфери, забезпечувати постійне підвищення рівня професійної підготовки та кваліфікації офіцерів і військових фахівців ЗС України, інших складових сил безпеки і оборони, що вимагає застосування нових підходів до формування змісту професійної військової освіти з метою забезпечення досягнення високого рівня операційної сумісності, міжвідомчої взаємодії та координації під час планування і проведення спільних операцій на рівні об'єднаних штабів тощо за стандартами та процедурами НАТО.

Принцип професійного розвитку визначає загальну тенденцію професіоналізації військової освіти. Професіоналізація військової освіти здійснюється на основі вдосконалення процесу професійної підготовки військових фахівців й залишається невід'ємною складовою системи військової освіти України, яка потребує суттєвого вдосконалення з урахуванням змін в оперативному середовищі, загальних тенденцій розвитку системи національної та міжнародної безпеки, змін принципів та методів ведення збройної боротьби, нових вимог до якості професійної підготовки офіцерів та військових фахівців відповідно до стандартів країн-членів НАТО. Система військової освіти має орієнтуватись на конкретні потреби і завдання функціональної сфери, постійного підвищення рівня професійної підготовки та кваліфікації офіцерів для забезпечення служби на посадах у військах та органах військового управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Головним трендом сучасних змін у системі військової освіти України є наближення її параметрів до рівня найрозвиненіших у військовому плані країн Північноатлантичного альянсу. Питання, які пов'язані з дослідженням важливості професійної військової освіти не отримало належного висвітлення в наукових джерелах і залишається актуальним на сьогоднішній день.

Мета статті. Проведення реформи системи військової освіти у напрямі її професіоналізації, що має на меті досягнення операційної сумісності Збройних Сил України та збройних сил країн-членів НАТО на основі імплементації в систему військової освіти України стандартів країн-членів НАТО з підготовки офіцерів та військових фахівців.

Методи дослідження. Дослідження проведене із застосуванням вітчизняного та міжнародного досвіду щодо розв'язання проблем системи професійної військової освіти, порівняння та узагальнення. Основним продуктом системи військової освіти є підготовлені військові кадри для Збройних Сил та інших військових формувань України. Від якості цієї підготовки прямо залежить здатність сил оборони України, а відтак і сектору безпеки та оборони держави загалом протистояти зовнішній збройній агресії.

Виклад основного матеріалу. Важливим здобутком розвитку системи військової освіти України є поєднання двох основних складових – освітньої та професійної. Інституціональне забезпечення цієї системи дозволяє здійснити перехід до професіоналізації військової освіти без втрати переваг ані освітньої, ані професійної складової, що забезпечує збереження інтегрального характеру підготовки офіцерів з урахуванням сучасних вимог до її характеру і змісту. Водночас Україна потребує вдосконалення професійної складової підготовки офіцерів, що може бути здійснено в межах розвитку професійної військової освіти.

Професійна військова освіта є формою військової освіти, яка ґрунтується на міждисциплінарному підході й являє собою постійний процес підготовки офіцерів на основі отримання ними стійкої сукупності знань, вмінь та навичок з у сфері науки та мистецтва війни [10;12].

Професіоналізація військової освіти в Україні передбачає інтеграцію органів управління військовою освітою, мережі закладів військової освіти, діючих стандартів освітньої діяльності і стандартів освіти (професійний стандарт), рівнів і ступенів кваліфікації освіти, законодавчої та нормативно-правової бази тощо в єдиний комплекс професійної підготовки офіцерів та військових фахівців.

Такий комплекс складається з декількох невід'ємних від процесу підготовки офіцера компонентів: розуміння особливостей професії військового, професійного розвитку, загальних професійних компетентностей, функціональних професійних компетентностей, індивідуальної та спільної підготовки, формування обрису офіцера майбутнього. Так, професія військового характеризується наявністю важливих специфічних функціоналів та особливостей рольової взаємодії, які відрізняють цю професію від інших. Серед основних, базових функціоналів виділяються: прихильність військовій етиці, командні (лідерські) якості, приналежність військовій професії, висока громадянська та патріотична позиція. Ці функціонали реалізуються в таких характеристиках офіцера, як обов'язок, честь, відданість, готовність служіння державі, компетентність, колективізм, організаторські здібності. Відповідність офіцера наведеним характеристикам визначає ядро професійної армії. Відповідно отримання професії військового пов'язане з набуттям необхідних загальних професійних компетентностей, тобто динамічної сукупності загальних знань, умінь та навичок, якими мають володіти всі офіцери, незалежно від роду військ чи сфери застосування, й які формуються на всіх рівнях професійної військової освіти, а також функціональних професійних компетентностей, тобто динамічної сукупності знань, умінь і навичок, обов'язкових для офіцера певного роду військ чи структурного підрозділу, які залежать від тактики, певного виду зброї та обладнання та/або специфіки застосування структурного підрозділу, специфіки функціональної зони. Ці компетентності отримуються офіцерами, як правило, перед призначенням осіб на посаду структурного підрозділу.

Набуття необхідного комплексу компетентностей, що безпосередньо розкривають зміст професії та характеризують рівень професійної підготовки офіцера, здійснюється в процесі професійного розвитку (планомірний, прогресивний, такий, що здійснюється упродовж кар'єри офіцера процес освіти, саморозвитку та набуття практичних знань, навичок, вмінь), індивідуальної (розвиток вмінь і знань, які необхідні для виконання конкретних посадових обов'язків та завдань на основі вивчення і засвоєння способів реагування на передбачені ситуації) та спільної підготовки (воєнна підготовка, що ґрунтується на спільній доктрині або спільних тактиках, методах і процедурах, використовуваних для підготовки офіцерів командного складу, які проходять службу в об'єднаних штабах, спільних силах реагування на оперативному та стратегічному рівні), які є основними складовими процесу професійної підготовки.

Професіоналізація військової освіти ґрунтується на принципі професійного розвитку, який являє собою планомірний, прогресивний, що

здійснюється упродовж кар'єри процес освіти, саморозвитку та набуття практичних знань, навичок, вмінь. Відтак, професійна військова освіта є постійним процесом підготовки професіоналів з метою підвищення їх обізнаності з питань науки та мистецтва війна [7;8;10;11]. Відповідно, професіоналізація військової освіти здійснюється на основі вдосконалення процесу професійної підготовки військових фахівців й залишається невід'ємною складовою системи військової освіти України, яка потребує суттєвого вдосконалення її характеру та змісту з урахуванням впливу факторів оперативного середовища, стратегічного курсу України на набуття повноправного членства в Європейському Союзі і НАТО, участі держави у збройних конфліктах на власній території та поза її межами тощо. Це потребує осмислення питань професіоналізації військової освіти та їх системного розгляду на концептуальному рівні.

Розв'язання проблем професіоналізації військової освіти потребує вирішення низки першочергових завдань, основними з яких є: підвищення якості професійної підготовки офіцерів та військових фахівців всіх рівнів; наближення якісних і кількісних параметрів військової освіти та професійної підготовки до рівня стандартів країн-членів НАТО; законодавче й нормативно-правове врегулювання основних положень професійної підготовки військових фахівців, адаптація нормативно-правової бази у сфері професіоналізації військової освіти до вимог законодавства держави з урахуванням досвіду країн-членів НАТО; оптимізація інституційного забезпечення функціонування системи професійної військової освіти з урахуванням наявної інституційної структури системи вищої освіти, організаційно-штатних структур ВВНЗ; приведення головних напрямів і змісту професійної підготовки офіцерів і військових фахівців у відповідність до завдань, що вирішують ЗС України, а також потенційних завдань, актуалізованих динамікою розвитку та змінами в оперативному середовищі, на основі впровадження в процес навчання і підготовки офіцерів передових методик і сучасних технологій професійної підготовки офіцерів та військових фахівців країн-членів НАТО тощо. Фактично йдеться про необхідність визначення головних напрямів професіоналізації військової освіти на основі поєднання освітньої та професійної складової у навчальному процесі, а також інституційного розвитку рівнів професійної підготовки офіцерів і військових фахівців ЗС України відповідно до сучасних вимог, визначених стратегічним курсом держави на набуття повноправного членства НАТО з максимальним використанням при цьому найкращих досягнень національної системи військової освіти (зокрема, збереження обсягу та значення фундаментальної освітньої складової в освітньому процесі), досвіду участі ЗС України у локальних конфліктах та міжнародних операціях з підтримки миру та безпеки, передового досвіду професійної підготовки офіцерів та військових фахівців у країнах-членах НАТО. Все це також обумовлено необхідністю прискорення темпів наближення параметрів професійної військової освіти до сучасних стандартів країн-членів НАТО.

У даному випадку доцільно звернутись до моделей професійної військової освіти, які розробляються та імплементовані у процес підготовки

офіцерів та військових фахівців країн-членів НАТО, що має на меті обґрунтування не тільки оптимального варіанта професіоналізації військової освіти в Україні, але визначити й обґрунтувати загальну концептуальну структуру системи військової освіти в цілому.

Узагальнення досвіду країн-членів НАТО [7;10;11] дає можливість вказати на наступні вимоги до професійної підготовки офіцерів:

–формування здатності керувати військами (силами) в бою (операції), навчанням, вихованням, психологічною підготовкою особового складу в мирний і воєнний час;

–розвиток критичного і стратегічного мислення, прийняття рішень в умовах невизначеності та високого ступеня ризику;

–забезпечення адаптивності до змін організаційної структури і технологій;

–формування здатності до спільного планування, розуміння і здійснення співпраці зі структурами НАТО на оперативному та стратегічному рівні; набуття вмінь та навичок з експлуатації і застосування найскладніших систем озброєння та військової техніки;

–формування здатності ефективно діяти при виконанні завдань, які виникають під час здійснення міжнародних антитерористичних і миротворчих операцій, участі в ліквідації локальних воєнних конфліктів тощо;

–забезпечення суворого добору кандидатів для навчання у військових навчальних закладах й розвиток активно діючої системи відсіву нездатних до процесу навчання.

Виходячи з досвіду країн-членів НАТО, осмислення питань розвитку професійної військової освіти має відобразитись у певній стратегії, яка систематизує сучасні погляди, принципи і підходи до ефективного функціонування системи військової освіти та якості професійної підготовки офіцерів і військових фахівців у стратегічній перспективі [3;6;9]. Це є важливим завданням, адже існує низка стратегічно важливих проблем, не вирішення яких негативно впливає на боєготовність та боєздатність ЗС. Серед таких, з точки зору розроблення та імплементації стратегії професійної військової освіти, найбільш важливими виявляються: постійний відтік офіцерських кадрів із лав ЗС України, внаслідок чого виникає неукомплектованість як первинних офіцерських посад, так і посад в органах військового управління; недосконалість (неадекватність) вибору змісту освіти та навчання за сучасної обстановки з урахуванням тенденцій розвитку безпекового, стратегічного і операційного середовища у майбутньому; наявність перешкод, відсутність оптимальної міжвідомчої взаємодії та координації у сфері підготовки офіцерів для проведення спільних операцій; відсутність законодавчого і нормативно-правового закріплення стандартів професійної військової освіти; недостатній рівень теоретичних знань та практичних навичок офіцерів; низький рівень забезпечення кар'єрного зростання офіцерів тощо.

Одним з найважливіших визначників процесу розроблення стандартів професійної військової освіти є урахування швидких змін в операційному

середовищі з огляду на необхідність його аналізу і прогнозування розвитку з метою своєчасного реагування держави на майбутні виклики та загрози, у тому числі із застосуванням воєнних засобів вирішення конфліктів. Такі зміни мають враховуватися у системі військової освіти для визначення кваліфікаційних вимог до підготовки військових фахівців із урахуванням зростаючої частки новітніх високотехнологічних озброєнь у сучасній збройній боротьбі, що впливає на формування нових принципів воєнного мистецтва. Важливим також виявляється комплекс пов'язаних з професійною військовою освітою проблем, які стосуються кадрового забезпечення ЗС та проходження офіцерами служби. Зокрема, наявною є неефективність системи кадрового забезпечення ЗС, умов кар'єрного зростання та проходження служби офіцерами на посадах усіх рівнів, що підсилюється відсутністю цілісної, дієвої системи соціально-економічних стимулів за результатами службової діяльності військовослужбовців у військах (силах) тощо. Фактично йдеться про те, що військова освіта має на меті сформуванню в офіцера здатність, бажання та вміння вчитись постійно, безперервно.

Проте, урахуваючи особливості військової освіти в Україні (перш за все, наявність галузі знань “Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону”, яка відсутня у більшості країн-членів НАТО), в основу концептуалізованої моделі розвитку професійної військової освіти доцільно покласти принцип поєднання двох основних складових: освітньої та професійної. Освітня складова у даному випадку безпосередньо вказує на фундаментальну військову освіту, що надається у ВВНЗ під час підготовки осіб на посади офіцерського складу на певному рівні вищої освіти з присудженням їм відповідного ступеня вищої освіти і видачею після успішного завершення навчання диплома державного зразка. Професійна складова передбачає інституційний розвиток курсової підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації офіцерів та військових фахівців, що проводиться під час виконання ними службових обов'язків та реалізації функцій на посадах у військах (силах). Реалізація професійної складової здійснюється переважно у межах системи курсової підготовки (лідерські курси) перед призначенням офіцерів на вищі посади з видачею їм після успішного завершення курсів відповідного відомчого сертифікату. Такий підхід орієнтує на розвиток системи професійної військової освіти, загальною мета якої є підготовка офіцерів, здатних стратегічно й критично мислити, розробляти плани ведення спільних операцій (бойових дій), творчо реалізовувати набуті знання та навички з оперативного мистецтва і тактики, ефективно застосувати воєнний потенціал держави тощо. Зазначена мета фактично виявляється визначником системи військової освіти та обумовлює головний напрям розвитку професійної військової освіти. Виходячи з цього, система військової освіти та професійна військова освіта мають бути зорієнтованими на формування та розвиток офіцерів-лідерів в інтелектуальній сфері, досягнення ними високого рівня професіоналізму в теорії та практиці ведення бойових дій (операцій), одночасно створюючи умови для поглиблення знань з воєнної історії у поєднанні з вивченням передових методів, технологій та способів ведення збройної боротьби, досягнення сумісності при проведенні

міжнародних операцій, а також здібностей розробляти пропозиції з питань оборони та застосування збройних сил на рівні вищого політичного керівництва держави. Таким чином, система професійної військової освіти в якості результату потребує орієнтації на формування у офіцера стійкої сукупності знань, навичок та вмінь, які забезпечують високий рівень професіоналізму та лідерських якостей, тобто всієї сукупності загальних, спеціальних і професійних компетентностей.

У цілому розвиток системи професійної військової освіти в Україні може бути представлений у рамках відповідної моделі, яка є концептуально-методологічною основою професіоналізації військової освіти, визначаючи головні напрями, зміст та результати професійної підготовки на всіх рівнях. Розвиток професійних та лідерських якостей офіцера, як результат проходження навчання та підготовки в системі професійної військової освіти, має здійснюватися в універсалізованій системі вищої військової освіти та професійної підготовки в межах розроблених та імplementованих у навчальний процес програм кожного ВВНЗ.

Головна мета професійної військової освіти полягає у наданні майбутньому офіцеру знань, вмінь і навичок, які забезпечать своєчасне прийняття рішень у складних умовах обстановки. Це стосується як воєнного, так і мирного часу, адже ЗС мають постійно зберігати високий рівень боєготовності та боєздатності, що актуалізує необхідність професійної підготовки офіцерів до вирішення завдань будь-якої складності завчасно. Офіцер має бути постійно готовим до виконання завдань, а рівень його освіти і професійної підготовки має відповідати реальним потребам ЗС та можливостям самого офіцера, отримуючи інтегративний характер та визначаючи зміст і напрями його професійного розвитку. Слід ураховувати й те що професійна освіта та професійний розвиток офіцера включає в себе індивідуальне навчання, набуття практичного досвіду, освіти та саморозвиток [4]. Процес навчання та професійної підготовки офіцера є безперервним й таким, що здійснюється протягом всієї кар'єри, яка безпосередньо залежить від здатності офіцера підтримувати належний рівень професійних знань, його прагнення постійно підвищувати цей рівень. Відтак, роль професійної військової освіти полягає у наданні освіти, необхідної для доповнення індивідуального навчання, досвіду виконання службових обов'язків та завдань за призначенням, саморозвитку для набуття офіцером всієї сукупності професійних компетентностей. Індивідуальне навчання і розвиток на кожному етапі кар'єрного зростання офіцера, прийняття ним більшої відповідальності й набуття нового досвіду мають в системі професійної військової освіти постійно розширюватись та вдосконалюватись, формуючи необхідний тип мислення на кожному професійному рівні.

Підвищення рівня готовності і здатності офіцерів виконувати завдання в умовах проведення спільних операцій, а також виконання функціональних обов'язків в системі спільних штабів потребує початкової орієнтації на воєнно-професійне навчання при підготовці офіцерів відповідно рівню їх застосування. Окрема увага має приділятися розширенню можливостей сумісності офіцера

при виконанні завдань у межах спільного безпекового і операційного середовища на початкових рівнях отримання військової освіти та професійної підготовки шляхом набуття знань, які закріплюються протягом всього періоду навчання. Це, зокрема, змінює підхід до визначення особливого статусу професії військового, який передбачає баланс спеціальних вимог до підготовки, професійної діяльності та професійного вдосконалення офіцерів і визначених законом гарантій, привілеїв та можливостей за професійною ознакою [7;10]. Засади підготовки та професійного вдосконалення офіцерів потребують законодавчого врегулювання і мають бути визначені через галузеву систему кваліфікацій, що потребує регулювання діяльності ВВНЗ та системи професійної (курсової) підготовки в частині формування змісту освіти та організації освітнього процесу, а також додаткові вимоги до систем внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості військової освіти щодо змісту, кадрового, матеріально-технічного забезпечення тощо. Формування нового бачення перспектив професії військового, привабливості професійної кар'єри офіцера, престижності здобуття військової освіти в Україні потребує запровадження стратегічної програми державної підтримки здобуття військової освіти.

Водночас система внутрішнього забезпечення якості професійної підготовки офіцерів може додатково передбачати: оцінку здібностей до виконання завдань; вимоги до викладачів, які здійснюють психолого-педагогічну та методичну підготовку здобувачів військової освіти у ВВНЗ та в системі професійної (курсової) підготовки офіцерів; залучення досвідчених офіцерів відповідних рівнів до викладання окремих курсів чи проведення занять; поєднання навчання зі стажуванням тощо. Додаткові вимоги до системи внутрішнього забезпечення якості підготовки офіцерів встановлюються відповідними стандартами. У свою чергу система зовнішнього забезпечення якості професійної підготовки офіцерів повинна передбачати можливість залучення окремих досвідчених офіцерів відповідних рівнів до процедур акредитації освітніх програм та інституційної акредитації (інституційного аудиту) ВВНЗ.

Підготовка військових фахівців потребує значного часу на військово-спеціальну та практичну підготовку для набуття стійких навичок і досвіду для виконання обов'язків за посадовим призначенням як в мирний час, так й в особливий період. Водночас, необхідність виконання нормативної складової державних освітніх стандартів як умова отримання загальнодержавного диплома про освіту з відповідних цивільних галузей знань призвела до скороченням кількості годин на військово-професійну, як теоретичну, так і практичну підготовку офіцерських кадрів і відповідно – певного зниження її рівня.

Військова освіта, передусім, тактичного рівня, в усіх провідних країнах світу – це система підготовки військових фахівців, призначення яких – виконання завдань, зумовлених специфікою функціонування збройних сил і потребою їх застосування в конкретних умовах. При цьому залишаються чинними головні критерії вимог до військової освіти [1;2;5]:

- державі потрібні висококваліфіковані військові фахівці, здатні керувати військами (силами) в бою (операції), навчанням, вихованням, розвитком, психологічною підготовкою особового складу;
- створювати, експлуатувати й застосовувати найскладніші системи озброєння та військової техніки;
- супроводжувати та здійснювати фундаментальні, прикладні дослідження;
 - організовувати, проводити й контролювати дослідно-конструкторські роботи з випереджувального створення нових поколінь озброєння, військової та спеціальної техніки;
 - ефективно діяти під час виконання завдань, які виникають у процесі здійснення міжнародних антитерористичних і миротворчих операцій, участі в ліквідації локальних воєнних конфліктів.

На сьогодні підготовка військових фахівців тактичного рівня здійснюється у системі військової освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра з терміном навчання 4 роки, а інженерного й гуманітарного – за освітньо-кваліфікаційним рівнем “магістр” і терміном навчання 5 років. Проте, з переходом до сучасної структури вищої військової освіти, а саме “бакалавр-магістр-доктор філософії”, постає проблемне питання щодо перегляду структури, змісту, термінів і дидактики підготовки військових фахівців із вищою освітою всіх освітньо-кваліфікаційних рівнів і ланок управління. При цьому рівень “бакалавра” (командира, начальника відділення, інженера) має забезпечувати повну готовність фахівця до професійної діяльності, передусім, в управлінській, інженерно-експлуатаційній та виховній сферах.

Підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем “магістр” (тактичний рівень та частково оперативний рівень) доцільно здійснювати за визначеними напрямками та спеціальностями для забезпечення комплектування офіцерськими кадрами: військ (відповідно до організаційно-штатних структур Збройних Сил та інших військових формувань України), науково-дослідних і випробувальних установ, військових представництв підприємств оборонно-промислового комплексу, ВВНЗ, системи підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів. Підготовка військових фахівців тактичного та стратегічного рівнів має здійснюватися на базі одного спеціалізованого вищого військового навчального закладу (НУОУ імені Івана Черняхівського).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Зарубіжний досвід створення й розвитку професійної військової освіти вказує на необхідність застосування декількох основних підходів, які значно розширюють й доповнюють можливості формальної (академічної) військової освіти за рахунок введення у загальний процес набуття професійних компетентностей вимог, що формуються під впливом завдань, принципів, способів їх досягнення, основних процедур на тактичному, оперативному і стратегічному рівні, визначаючи кваліфікацію та кваліфікаційні вимоги до підготовки військових фахівців за результатами. Про ефективність такого підходу свідчить досвід країн-членів НАТО, які свого часу адаптували та запровадили у практику таку структуру професійної військової освіти, яка орієнтується на досягнення результату та

розглядається як компонент індивідуального навчання протягом життя для розвитку лідерів у військовій сфері.

Отже, до основних військово-професійних компетентностей, що формуються під час навчання у ВВНЗ, пропонується віднести: професійні знання, вміння та навички; знання та виконання посадових обов'язків командирів взводу, роти; здатність до навчання, самонавчання, самовдосконалення і саморозвитку; пізнавальну діяльність, а саме: постановлення та вирішення пізнавальних завдань, створення та вирішення проблемних ситуацій, продуктивне пізнання; знання керівних документів, що регламентують військову діяльність, зокрема військових статутів ЗС України та вміння організувати виконання їх підлеглими; здатність до дій у непередбачуваних ситуаціях; уміння організувати підтримання озброєння та військової техніки у встановлених ступенях бойової готовності; знання основ військової психології та педагогіки; мотивацію до професійного самовдосконалення тощо. Характерною відмінною ознакою функціонування системи військової освіти на сучасному етапі є те, що вона виступає водночас як об'єктом, так і суб'єктом реформування Збройних Сил України та сил оборони загалом. Саме висока якість підготовки військових кадрів є важливою умовою своєчасності, повноти й ефективності виконання заходів оборонної реформи в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Приходько Ю.І. Якість підготовки військових фахівців як системно-технологічна категорія / Ю.І. Приходько // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Сер. "Філософія", "Політологія". – Вип. 96. – 2009. – С. 138-141.
2. Толлок І. Особливості підготовки військових фахівців тактичного рівня у ВВНЗ США та окремих країн НАТО / І. Толлок, Ю. Супрунов // Військова освіта. – 2018. – № 1(37) – С. 259-271.
3. Agbaria A. The "social soldier" and the mission to "retrieve the lost honor": An ideal image of the desired graduate of an Israeli general pre-military academy / Ayman Agbaria, Zach Shmueli // International Journal of Educational Development. – Vol. 66. – April 2019. – P. 88-95.
4. Augier M. Innovative Thinking: The Role of Professional Military Education / Mie Augier, Wayne Hughes. – URL: <http://cimsec.org/innovative-thinking-the-role-of-professional-military-education/40280>.
5. Academic program class of 2020. Curriculum and Course Descriptions / Office of the Dean. – West Point, New York: United States Military Academy, 2020. – 679 p.
6. Freidson, E. Professionalism: The Third Logic / Freidson E. – Chicago: University of Chicago Press, 2001.
7. Hersh M. Professional Ethics and Social Responsibility: Military Work and Peacebuilding / Marion Hersh // IFAC-PapersOnLine. – Vol. 50. – № 1. – July 2017. – P. 10592-10602.
8. Kelley K. Getting to the Goal in Professional Military Education / Kevin P. Kelley, Joan Johnson-Freese // Orbis. A Journal of World Affairs. – Vol. 58. – № 1. – Winter 2014. – P. 119-132.
9. Johnson-Freese J. The Reform of Military Education: Twenty-Five Years Later / Joan Johnson-Freese // Orbis. A Journal of World Affairs. – Vol. 56. – № 1. – 2012. – P. 135-153.
10. Kohn R. First Priorities in Military Professionalism / Richard H. Kohn // Orbis. A Journal of World Affairs. – Vol. 57. – № 3. – Summer 2013. – P. 380-389.

11. Professional Military Education: A Cross-Cultural Survey (Studies in Military Psychology and Pedagogy) / Ed. by D. Jalili and H. Annen. – Berlin, New York, Oxford, Wien: Piter Lang GmbH, Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2019. – 234 p.
12. U.S. Army Headquarters, training and doctrine command. Field Manual 25-101: Training the Force: Battle Focused Training. – Washington, DC: Department of the Army, 1990.

REFERENCES

1. Prykhodko Yu.I. Yakist pidhotovky viiskovykh fakhivtsiv yak systemno-tekhnolohichna katehoriia [Prikhodko YI Quality of training of military specialists as a system-technological category] Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu im. T. Shevchenka. Ser. "Filosofii", "Politolohiia". – Vyp. 96. – 2009. – S. 138-141 (in Ukrainian)
2. Tolok I. Osoblyvosti pidhotovky viiskovykh fakhivtsiv taktychnoho rivnia u VVNZ SShA ta okremykh krain NATO [Tolok I. Peculiarities of training of military specialists of tactical level in higher educational institutions of the USA and separate NATO countries] Viiskova osvita. – 2018. – № 1(37) – S. 259-271 (in Ukrainian)
3. Agbaria A. The "social soldier" and the mission to "retrieve the lost honor": An ideal image of the desired graduate of an Israeli general pre-military academy / International Journal of Educational Development. – Vol. 66. – April 2019. – P. 88-95 (in English)
4. Augier M. Innovative Thinking: The Role of Professional Military Education – URL: <http://cimsec.org/innovative-thinking-the-role-of-professional-military-education/40280> (in English)
5. Academic program class of 2020. Curriculum and Course Descriptions / Office of the Dean. – West Point, New York: United States Military Academy, 2020. – 679 p (in English)
6. Freidson, E. Professionalism: The Third Logic – Chicago: University of Chicago Press, 2001 (in English)
7. Hersh M. Professional Ethics and Social Responsibility: Military Work and Peacebuilding / IFAC-PapersOnLine. – Vol. 50. – № 1. – July 2017. – P. 10592-10602 (in English)
8. Kelley K. Getting to the Goal in Professional Military Education / Orbis. A Journal of World Affairs. – Vol. 58. – № 1. – Winter 2014. – P. 119-132 (in English)
9. Johnson-Freese J. The Reform of Military Education: Twenty-Five Years Later / Orbis. A Journal of World Affairs. – Vol. 56. – № 1. – 2012. – P. 135-153 (in English)
10. Kohn R. First Priorities in Military Professionalism / Orbis. A Journal of World Affairs. – Vol. 57. – № 3. – Summer 2013. – P. 380-389 (in English)
11. Professional Military Education: A Cross-Cultural Survey (Studies in Military Psychology and Pedagogy) / Ed. by D. Jalili and H. Annen. – Berlin, New York, Oxford, Wien: Piter Lang GmbH, Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2019. – 234 p (in English)
12. U.S. Army Headquarters, training and doctrine command. Field Manual 25-101: Training the Force: Battle Focused Training. – Washington, DC: Department of the Army, 1990 (in English)

РЕЗЮМЕ

Игорь Плохута,
Национальный университет обороны Украины
имени Ивана Черняховского,

Развитие системы профессиональной военного образования по стандартам НАТО

В статье рассмотрены текущее состояние и анализ перспектив развития системы военного образования Украины на пути к достижению стандартов НАТО. Уделено внимание перспективам развития военного образования.

Ключевые слова: высшее образование, профессиональная военное образование, профессионализация, равные военного образования.

SUMMARY

Plokhuta Igor,
National Defense University of Ukraine
named after Ivan Cherniakhovskyi

Development of the system of professional military education according to nato standards

Introduction. *The modern system of military education should focus on the specific needs and tasks of the functional sphere, ensure continuous improvement of training and qualification of officers and military specialists of the Armed Forces of Ukraine, other components of the security and defense forces, which requires new approaches to the content of professional military education. achieving a high level of interoperability, interagency cooperation and coordination in the planning and conduct of joint operations at the Joint Staff level, etc. in accordance with NATO standards and procedures.*

Purpose. *Carrying out the reform of the military education system in the direction of its professionalization, which aims to achieve interoperability of the Armed Forces of Ukraine and the armed forces of NATO member states through the implementation of NATO member states' standards for training officers and military specialists.*

Methods. *The study was conducted using domestic and international experience in solving problems of the system of professional military education, comparison and generalization. The main product of the military education system is trained military personnel for the Armed Forces and other military formations of Ukraine. The ability of Ukraine's defense forces, and thus the security and defense sector of the state in general, to resist external armed aggression directly depends on the quality of this training.*

Results . *We considered the present, problems and prospects for the development of professional military education in Ukraine and demonstrated the key solutions to this problem.*

Originality. *The principle of professional development determines the general trend of professionalization of military education. Professionalization of military education is carried out on the basis of improving the process of professional training of military specialists and remains an integral part of the military education system of Ukraine, which needs significant improvement taking into account changes in the operational environment, general trends in national and international security, changes in principles and methods of armed struggle , new requirements for the quality of professional training of officers and military specialists in accordance with the standards of NATO member countries.*

Conclusion. *The model serves as a basis for describing the system of objective requirements and characteristics of the individual and is generally focused on the military-special orientation of the professional activities of servicemen. The use of a competency-based approach to determining the content of military training will ensure the creation of qualitatively new standards of higher education and will expand the field of professional activity in the security and defense sector, solving complex, qualitatively new tasks.*

Key words: *higher education, professional military education, professionalization, levels of military education.*